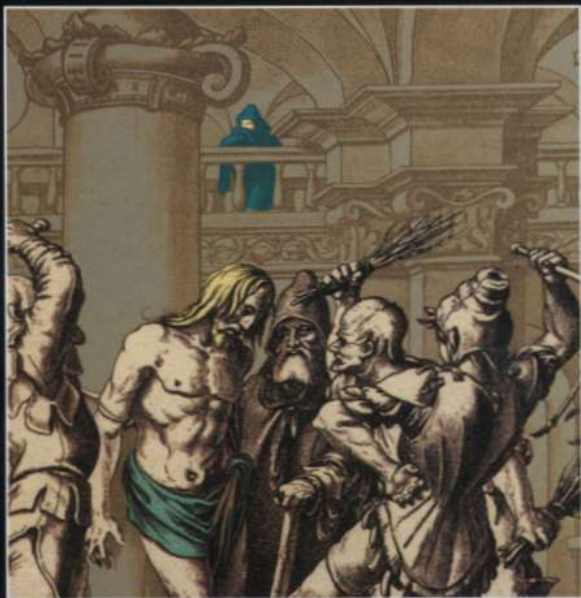

D. H. Lawrence

MUŽ,
KTERÝ ZEMŘEL

David Herbert Lawrence

MUŽ, KTERÝ
ZEMŘEL

VOLVOX GLOBATOR

Translation © Jiří Hanuš, 1999

ISBN 978-80-7511-025-1 (pdf)
ISBN 978-80-7511-024-4 (epub)

Nedaleko Jeruzaléma žil rolník a ten si pořídil mladého bojovného kohouta. Kohoutek vypadal zpočátku jako nedochůdče, ale jak se blížilo jaro, obrůstal nádherným peřím a v době, kdy z konečků fíkových větví rašilo listí, chlubil se už třpytivě oranžovým klenutým krkem.

Rolník byl chudý, žil v domku z vepřovic a celé jeho hájemství tvořil špinavý dvorek s nezdočným fíkovníkem. Rolník se dřel na révě, olivách a pšenici svého pána a do domku z vepřovic při cestě se večer chodil vyspat. Zato na mladého kohoutka byl pyšný. Na uzavřeném dvorku hrabaly tři opelichané slepice, které snášely drobná vejce, trousily těch pár pírek, co jim narostlo, a vyráběly prachu za celé hejno. V koutě pod slaměným přístřeškem postávala oslice, která někdy chodila s rolníkem do práce a někdy zůstávala doma. A taky tu byla rolníkova manželka, pomladší žena s černým obočím, ale ta se příliš nenadřela. Občas hodila slepicím trochu zrní nebo zbytky ovesné kaše a oslici nasekala srpem trochu zelené píce.

Z mladého kohoutka vyrostl nádherný kus. Nějakým vrtochem osudu se na tom špinavém dvorečku se třemi kropenatými ne-duživými slepicemi procházel parádní kohout. Naučil se natahovat krk a řízně odpovídat na kokrhání kohoutů ze sousedství za zdmi, ve světě, o němž nic nevěděl. Jeho kokrhání mělo zvláštní ohnivě zbarvení a vzdálené kokrhání ostatních kohoutů ho popouzelo k nečekaným výlevům.

„Jak si prozpěvuje,“ podotkl rolník, když vstával a natahoval si přes hlavu pracovní košili.

„Ten by stačil na dvacet slepic,“ řekla žena.

Rolník vyšel a s pýchou se zahleděl na svého kohoutka. Sebevědomý bouřlivák hýřící barvami se už důvěrně seznámil se všemi třemi oškubanými slepicemi. Ale kokrháč teď nakláněl hlavu a naslouchal výzvám vzdálených neviditelných kohoutů z nepoznaného světa. Hlasům duchů, volajícím na něho záhadně z neznáma. Odpovídal jim se zvonivým vzdorem – nikdy se nedá zastrašit.

„Určitě nám brzo uletí,“ řekla rolníkova žena.

A tak ho nalákali zrním, a i když se oháněl pařáty a křídly, zmocnili se ho, přivázali mu kolem nohy provaz a ještě mu ho omotali kolem ostruhy. Druhý konec přivázali ke kůlu, který podíral slaměný přístřešek pro oslici.

Když ho pustili, mladý kohout se tanečním krokem znechuceně vydal pryč od lidí, dorazil na konec provazu, ten se napnul, podtrhl mu nohu a kohoutek upadl. Chvíli sebou ke zděšení oškubaných slepic zběsile zmítal v prachu na zakarašené hlíně, pak se zvedl, málem znovu přepadl, zůstal stát a přemýšlel. Rolník a rolníkova žena se smáli, až se za břicha popadali, a kohout je slyšel. A pochopil chmurnou, zlověstnou pravdu – přivázali ho za nohu.

Už si nevykračoval, nečepýřil se a neprobíral si peří. Zachmuřeně přecházel v prostoru, který mu vymezoval provaz. Pořád ještě vyzobával nejlepší kousky. Pořád ještě občas schovával úplně nejlepší porci pro svou momentální oblíbenkyni mezi slepicemi. Pořád ještě divoce houpavě obskakoval každou příslušnici harému, jež nonšalantně přikráčela na dosah a nepostřehnutelně

ho vábila. A za rozbřesku pořád ještě vzdorovitě odpovídal na kokrhání přicházející z neznáma za zdí.

Teď však zobal zrní hltavě a vztekle a na opelichané slepice skákal sice vítězně, ale zároveň sklesle. A především už jeho hlas nezvonil ryzím zlatem. Přivázali ho za nohu a on to věděl. Ten provaz svazoval tělo, ducha i duši.

Uvnitř však kypěl život nezlomnou zlobou. Nepovolí on, ale provaz. A tak jednou ráno, těsně před rozbřeskem, ho probudil z dřímoty náhlý příval sil, kohoutek mávl křídly, vyskočil a provaz přetrhl. Vydal ze sebe divoký, podivný skřek, jediným skokem se vznesl na zeď a tam hlasitě a z plna hrdla zakokřhal. Tak hlasitě, že probudil svého pána.

Týž den, v touž hodinu před rozbřeskem toho samého rána se jeden muž probudil z dlouhého spánku, jímž byl spoután. Probudil se zpřelámaný a prochladlý ve výklenku vytesaném do skály. Během spánku bylo jeho tělo plné ran a cítil je i teď. Nechal oči zavřené. Přesto věděl, že bdí, je zpřelámaný, prochladlý, otupělý, spoutaný a samá rána. Tvář měl přikrytou studenou látkou, nohy měl svázané obvazy. Jen ruce zůstaly volné.

Věděl, že by se dokázal pohnout, kdyby chtěl. Ale necítil žádnou touhu. Kdo by se chtěl vracet z říše mrtvých? V pouhé předtuše pohybu se hluboko uvnitř ozvala silná, neovladatelná nevolnost. Přičilo se mu už samotné podivné a nevypočitatelné dění v jeho nitru – návrat k vědomí. Nepřál si to. Chtěl zůstat mimo, tam, kde i vzpomínka ztuhne na kámen.

Avšak teď se k němu cosi vrátilo jako nedoručený dopis a zaplavilo navracející se, ležící tělo nevolností. Přesto se jeho ruce náhle pohnuly. Zvedaly se, prochladlé, těžké a rozbolavělé. I tak

se zvedly, stáhly roušku z tváře a škubly obvazy na ramenou. Pak opět klesly, studené, těžké, otupělé a zmalátnělé tolika náhlými pohyby. Nezůstala v nich ani jiskřička touhy se ještě hýbat.

Měl teď odkrytou tvář a volná ramena. Znovu se propadl do nevědomí a ležel bezvládně, odevzdal se chladné nicotě mrtvolného stavu. Bylo to tak lákavé. A skoro toho dosáhl – téměř se ocitl mimo, v naprostém chladném nebytí.

Ale když se mu už téměř podařilo odejít, ruce, hnané bolestí v zápěstích, se náhle zvedly a trhly obvazy na kolenou a nohy se pohnuly, přestože hrud' zůstávala chladná a mrtvá.

A nakonec se otevřely oči. Do tmy. Do stejné tmy! Ale možná tu přece jen zůstávala bledavá skulinka rušivého světla a snažila se vypáčit dveře čiré tmy. Nedokázal zvednout hlavu. Oči se zavřely. A znovu všechno skončilo.

Pak se prudce vztyčil a velký svět se s ním zatočil. Obvazy spadly. Ze všech stran se na něho tlačila skalní stěna a stísněný prostor v něm probouzel nepoznanou úzkost. Skulinami pronikalo světlo. Znechucení se přeměnilo ve vlnu síly, naklonil se v té úzké kamenné studni a zapřel se vyzáblyma rukama o skálu při štěrbinkách.

Odkudsi z hlubokého znechucení přicházela síla. Ozval se rachot, zalil ho jas a mrtvý muž klečel v doupěti a hleděl vstříc živočišnému vpádu světla. Nezačalo ještě ani svítat. Cítil na sobě neznámý, pronikavý a ostrý dech rozbřesku. Oznamoval plné probuzení.

S obezřetností mučených a raněných se pomalu, pomalounku vysoukal ze skalní cely. Obvazy a plátno napuštěné voňavými mastmi se z něho svezly. Schoulil se na zem při skalní stěně

a snažil se vrátit do stavu zapomnění. Viděl však, jak se jeho chodidla s nevýslovnou bolestí dotýkají země, země, již se už nikdy neměla dotknout, a viděl své vyzáblé nohy, které zemřely, a bolest nepoznaná, bolest jako ztělesněná deziluze, ho naplnila do té míry, že vstal a roztrženou dlaní se opřel o okraj hrobky.

Vrátil se! Po tom všem se znovu vrátil! Spatřil u svých mrtvých nohou plátěné obvazy, sklonil se, zvedl je, složil a ukryl zpátky do díry ve skále, odkud se vynořil. Pak uchopil vůněmi napuštěný rubáš, omotal ho kolem sebe jako plášť a zamířil do matného chladného úsvitu.

Byl sám. Ale protože zemřel, dosáhl až tam, kde není samoty.

Malátný nevolností z nevýslovné deziluze našlapoval opatrně bolavými chodidly po kamenitém svahu a sestupoval dolů kolem vojáků zabalených do vlněných plášťů a spících pod vavřínovým houštím. Muž zahalený do bílého lněného rubáše chvíli tiše postál na bosých zjizvených nohou a hleděl na nehybná, jakoby bezvládná těla připomínající hromádky. Byli mu odporní, nechutná změť údů, ale přesto s nimi cítil jakousi účast. Raději se vydal k cestě, aby se neprobudili.

Neměl kam jít, ale město rozložené na kopcích nechal za zády. Pomalu kráčel po cestě pryč od města, kolem olivovníků, pod nimiž se v hustém zeleném podrostu skláněly sasanky, v jitrním chladu ještě zavřené. Svět, stejný jako vždy, svět přírody, kypící zelení. Z keřů při vodní strouze se podmanivě, roztoužené a přemlouvavě ozýval slavičí tlukot. Ve světě, v přírodním světě rán a večerů, nikdy neumírajícím, z něhož on zemřel.

Kráčel dál po rozbitých chodidlech, ne z tohoto, ani z onoho světa. Nebyl ani zde, ani tam, neviděl, a přece vidoucí putoval